

„Nyelvújítás.“

Ilyen címet írt *Balogh Edgár* „Iratlan történelem“ címen megjelent könyve egyik fejezete elé.* E fejezet, mint a többi is, eredetileg újságcikként jelent meg, de a cikk kiemelendő a többiek közül, mert mutatja egy általánosan baloldalinak ismert újságíró véleményét a nyelvi kérdésekről. Külön értéke ennek az, hogy személyes tapasztalatait mondja el a nyelvtisztaság kérdésével kapcsolatban.

„Barátom nevetett, — írja, — amikor elmondottam neki gyötrelmes és mindmáig befejezetlen nyelvi átalakulásom három példáját. Néhány esztendővel ezelőtt még valahogyan így kezdtem meg érvelésemet: „Ami a dialektikus materiálista történelemszemléletet illeti...“ Nos, aztán beláttam egyet-mást s idegen szó nélkül így fejeztem ki magam: „Az ellentett erők magasabb azonosodásainak fejlődési törvénye szerint...“ Ma végre ezt így is le merem írni: „Ha jól vált az eszem, akkor...“ S nem is mondtam ezzel sem többet, sem kevesebbet. Most már csak azért küszködöm magammal, hogy egyszerűen magát a tényt mutassam be. Nyelvszépészeti érvekkel sohasem szoktatott volna le senki sem az idegen szavak használatáról. Egy lévai gyűlésen váltig ragaszkodtam ahhoz, hogy az új csehszlovákiai magyar diákszövetség címébe ne „főiskolás“, hanem „akadémikus“ kerüljön. Jól emlékszem: azzal érveltem, hogy „akadémikus“ mennyivel átfogóbb értelmű és magyarabb hangzású, mint a magyar „főiskolás“... Nyelvünknek valóban megvan az a tulajdonsága, hogy az idegen szavakat hangzatosan be tudja magába illeszteni, s ezekhez a szavakhoz olyan sajátos magyar képeket köt, amelyek az eredeti nyelvben még nem is fűződtek hozzájuk. Ebből a felismerésből kiindulva, valamikor szinte kerestem az idegen szavakat, s azt állítottam, hogy ezek használata valóságos nyelvhódítás. Később munkásoknak, gazdáknak, iparosoknak kellett írnom s el kellett kerülnöm minden idegen szót. Korántsem a nyelvszépészetre való tekintettel, hanem a közérthetőség kedvéért. Az olvasók tulajdonképpen sohasem emeltek kifogást az idegen szavak ellen, de mindegyiken fennakadtak s megkérdezték a magyar jelentést. Végül is könnyebbnek és egyszerűbbnek tetszett (felelősebb is volt!) a tiszta magyarság.“

Ha teljesen nem értünk is egyet az íróval abban, ahogyan a népiességet ő értelmezi, ha nyelvében több egyszerűséget és kevesebb erőszakoltságot szeretnénk látni, mégis be kell vallanunk, jó érzéssel olvastuk ezeket a sorokat, amelyek meggyőződéssel és meggyőző erővel tesznek tanúságot a magyar szókincs kifejező voltáról és az idegen szók szükségtelenségéről.

A nyelvművelés hírei.

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvművelő Bizottsága 1938. október 26-i ülésén Pintér Jenő elnök bejelentette, hogy kiadásában megjelent a *Magyar nyelvvédő könyv* második kiadása. E kötetből egy hónap alatt mintegy ötfélezer kelt el. Az értékes és hasznos munkából még Amerikába is számos példány jutott. Ugyancsak az elnök jelentette be, hogy az iskolák nyelvőrző munkájának irányítása végett több értekezletet tartott a különféle iskolafajok igazgatóival és tanáraival. Az iskolák vezetőiben és taná-

* *Balogh Edgár: Iratlan történelem.* (Az) Erdélyi Enciklopédia kiadása. Kolozsvár, é. n. (1939) 44—47. l.